

Sluttrapport for

Oppreisningsutvalget for tidligere barnevernsbarn

1. Innledning

Trondheim bystyre vedtok i møte 28.09.2006, i sak 101/06, en 2-årig oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn. Bystyret ønsket med dette å ta et moralsk ansvar i form av en uforbeholden unnskyldning og gi en økonomisk oppreisning til personer som har opplevd omsorgssvikt eller overgrep i barnehjem, skolehjem eller fosterhjem etter plassering av Trondheim kommune. Oppreisningsordningen ble offentlig kunngjort 10.05.2007 etter at et granskingsutvalg, oppnevnt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, hadde avgitt sin rapport "Omsorgssvikt og overgrep" 08.05.2007.

Vedlagt denne rapporten følger bystyresaken, sak 101/06.

2. Om utvalgets sammensetning og sekretariatet

Etter vedtektens § 3 skulle Oppreisningsutvalget bestå av 3 personer, derav en jurist med funksjon som leder, og tilhørende sekretariat. Etter forslag fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ble følgende medlemmer oppnevnt av formannskapet:

Aage Rundberget, utvalgsleder (lagmann i Frostating lagmannsrett)

Gunhild Øyangen (fhv. statsråd og stortingsrepresentant)

Arne Ytterhus (psykolog)

I henhold til forslag fra Fylkesmannen ble det også oppnevnt et sekretariat bestående av sekretariatsleder, saksbehandlere og en kontorsekretær. For å sikre nødvendig kompetanse i arbeidet, ble det rekruttert ansatte med juridisk og barnevernfaglig bakgrunn.

Utvalget har hatt samme sammensetning gjennom hele perioden. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag oppnevnte i tillegg 2 varamedlemmer, Mary Kvidal og Arne Jan Sand, som personlige vara for utvalgsmedlemmene.

Utvalget har avholdt til sammen 40 møter. Første møte ble holdt 15.07.2007 og siste møte 16.11.2009. Møtene har vært lukket, og det er ført vedtaksprotokoll.

3. Om antall søknader, saksbehandlingstid og resultater

3.1 Antall søknader

Oppreisningsutvalget har mottatt totalt 353 søknader om oppreisning. Utvalget har behandlet og fattet vedtak i samtlige saker.

Det er tilstått oppreisning i 297 saker med til sammen kr 172.000.000.

3.2 Saksbehandlingstid

Oppreisningsutvalget skal som hovedregel sluttbehandle sakene innen 6 måneder jf. vedtektens § 3, femte ledd. Dersom det er nødvendig å innhente ytterligere informasjon, skal saksbehandlingstiden ikke overstige 1 år, jf. vedtektens § 3. Saksbehandlingstiden regnes fra det tidspunktet saken kom inn til sekretariatet eller tidligst fra kunngjøringsdatoen. I de sakene som ikke har blitt behandlet innen 6 måneder, har søker blitt tilskrevet og underrettet om forholdet.

Oppreisningsutvalget og sekretariatet har lagt til grunn at søkers opphold i fosterhjem eller institusjon skal forsøkes dokumenteres, herunder også tidspunkt for plasseringen(e) og plasseringskommune. I ca. 60 % av sakene har det vært nødvendig å innhente ytterligere informasjon fra Trondheim byarkiv, andre kommuners arkiv, interkommunale arkiv, Statsarkiv, Riksarkiv og/eller andre kilder.

Saksbehandlingstiden har på det meste vært på 10-11 måneder, og var ved utgangen av 2008 på 5 måneder. I 2009 hadde Oppreisningsutvalget en saksbehandlingstid på 3- 4 måneder.

3.3 Utgangspunkt for saksbehandling, tolkning av vedtekten

Vedtekten, slik den ble vedtatt i bystyrets sak 101/06, og bystyrets føringer, har dannet det rettslige utgangspunkt for behandlingen av søknadene. Ved siden av søkers egenerklæring har utvalget også funnet støtte i Rapport fra Granskingsutvalget oppnevnt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, i NOU 2004:23 Barnehjem og spesialskoler under lupen – Nasjonal kartlegging av omsorgssvikt og overgrep i barnevernsinstitusjoner 1945-1980, samt i andre kilder som er egnet til å klargjøre omfanget av overgrep og omsorgssvikt i ulike institusjoner og fosterhjem.

Oppreisningsutvalgets praksis har utviklet seg gjennom behandlingen av de enkelte sakene. Utvalget har bestrebet seg på å leve opp til intensjonen med ordningen samtidig som hensynet til likhet og rettferdighet søkerne imellom har vært søkt ivaretatt.

Ved behandlingen av sakene har en måttet foreta en rekke avklaringer av hvordan en skal forstå vedtekten. I to tilfeller er oppdragsgiveren, Trondheim kommune, forespurt om hvordan vedtekten er å forstå. Særlig er det vedtektens § 2 om plassering og § 4 om utmåling av oppreisningsbeløp som har krevd avklaringer. Vedtektens vilkår om at søker må ha vært plassert av Trondheim kommune reiser flere tolkingsproblemer da en del av søkerne har vært plassert uten medvirkning fra kommunens barnevern. Fra tiden før barnevernet ble etablert i 1953 har det oppstått problemstillinger på grunn av at barnevernet ikke var samlet ved ett enkelt organ, men fordelt på vergerådet, forsorgsstyret og helserådet. I enkelte saker har det videre vært vanskelig å skaffe til veie dokumentasjon for plasseringen.

Oppreisningsutvalget rettet en forespørsel til Trondheim kommune om hvordan vedtekten skulle tolkes når det gjelder avkorting i saker der søker var tilkjent oppreisning etter tilsvarende ordninger i andre kommuner. Bystyret besluttet i møtet 24.04.2008 å tilføye et punkt i vedtektens § 4 slik at økonomisk oppreisning fra Trondheim kommune skal ytes uten avkorting der oppreisning er innvilget fra andre kommuner.

3.4 Resultater av behandlingen i Oppreisningsutvalget

Vedtektens § 4, annet ledd

Vedtektens § 4, annet ledd stiller krav om at søker gjennom forklaringer og dokumentasjon viser at han/hun har vært utsatt for gjentatte overgrep eller grov vold. Av de 353 mottatte søknadene er det fattet 172 vedtak hvor det, ut fra søkers forklaring, er blitt lagt til grunn at søker ble utsatt for gjentatte overgrep eller grov vold.

Vedtektens § 4, tredje ledd

Vedtektens § 4, tredje ledd stiller krav om at søker gjennom forklaringer og dokumentasjon viser at han/hun har vært utsatt for andre overgrep. Det er fattet 55 vedtak hvor søker er tilstått oppreisning etter § 4, tredje ledd. I en god del av sakene hvor det er innvilget oppreisning for gjentatte overgrep/andre overgrep, er det samtidig avdekket at søker ble utsatt for omsorgssvikt.

Vedtektens § 4, fjerde ledd

Vedtektens § 4, fjerde ledd omfatter søkere som ikke er i stand til å beskrive hva overgrepet besto i. Det er fattet kun 2 vedtak hvor søker er tilstått oppreisning etter § 4, fjerde ledd.

Vedtektens § 4, femte ledd

Vedtektens § 4, femte ledd stiller krav om at søker gjennom forklaringer og dokumentasjon viser at han/hun har vært utsatt for omsorgssvikt. Det er fattet 56 vedtak hvor søker er tilstått oppreisning etter § 4, femte ledd.

Vedtektens § 4, sjette ledd

Vedtektens § 4, sjette ledd omfatter søkere som ikke er i stand til å beskrive hva omsorgssvikten besto i. Det er fattet 12 vedtak hvor søker er tilstått oppreisning etter § 4, sjette ledd. Dette kan være tilfelle hvor vedkommende var for ung til å huske detaljer.

Avslag

Oppreisningsutvalget har fattet vedtak om å avslå 9 søknader. Grunnen til at en søknad ble avslått var at utvalget har funnet at det søker har forklart seg om ikke omfattes av begrepene omsorgssvikt eller overgrep.

Avvisning

Oppreisningsutvalget har fattet vedtak om å avvise 47 søknader. Grunnen til at en søknad ble avvist var bl.a. at søker ble plassert av en annen kommune enn Trondheim, evt. av statlig eller fylkeskommunalt organ eller at vedkommende ble plassert etter 1980. Oppreisningsutvalget har forståelse for at søkere som har fått sin søknad avvist har oppfattet vedtaket som urimelig.

Søknader	2007	2008	2009	Total
Ant. søknader innkommet	208	84	61	353
Ant. søknader behandlet	73	195	85	353
Innvilgede saker	67	163	67	297
Ant. tilstått kr 725 000 (jf. § 4, annet ledd)	48	90	34	172
Ant. tilstått kr 500 000 (jf. § 4, tredje ledd)	9	39	7	55
Ant. tilstått kr 300 000 (jf. § 4, fjerde ledd)	1	1	0	2
Ant. tilstått kr 300 000 (jf. § 4, femte ledd)	7	26	23	56
Ant. tilstått kr 200 000 (jf. §4, sjettede ledd)	2	7	3	12
Ant. søknader avslått	1	2	6	9
Ant. søknader avvist	5	30	12	47

Oppreisningsbeløp tilkjent	Total
Vedtatt i Oppreisningsutvalget	163.275.000
Etter klagebehandling i Klientutvalget	8.725.000
Totalsum tilkjent	172.000.000

4. Opplysninger om søkerne

Kjønnsfordeling	2007	2008	2009	Total
Søknader behandlet	73	195	85	353
- antall kvinner	20	74	34	128
- antall menn	53	121	51	225

Aldersfordelingen for de som har søkt oppreisning fordeler seg slik:

Aldersfordeling	2007	2008	2009	Total
Født 1920 - 1929	3	2	1	6
Født 1930 - 1939	2	15	4	21
Født 1940 - 1949	15	43	10	68
Født 1950 - 1959	30	57	28	115
Født 1960 - 1969	21	67	32	120
Født 1970 - 1979	2	11	10	23

Over halvparten av søkerne har oppgitt at de i dag er bosatt i Trondheim kommune.

Bosted	Antall personer
Trondheim	199
Annen kommune	141
Utenlands	13
Total	353

Totalt 86 søkere har latt seg bistå av advokat i forbindelse med søknad om oppreisning.

Oppreisning til etterlatte/pårørende

Av vedtektens § 2 tredje ledd framgår at økonomisk oppreisning ytes til nålevende personer. Dersom søker dør etter at søknaden er fremmet, kan søknaden behandles og eventuell oppreisning utbetales til etterlatte.

Oppreisningsutvalget har behandlet 3 søknader hvor oppreisning ble tilkjent etterlatte, og har fattet vedtak om å avvise 1 sak.

5. Klagebehandling

Oppreisningsutvalgets vedtak kan påklages til Trondheim kommunes klagenemnd/klientutvalg jf. vedtektens § 5. Klientutvalget har, for klager på Oppreisningsutvalgets vedtak, vært besatt av 2 ekstra medlemmer med kompetanse innen erstatningsrett og med barnevernfaglig kompetanse.

Klientutvalget har tatt til følge 34 klager. Dette har gitt en merutbetaling på kr. 8.725.000 sammenholdt med Oppreisningsutvalgets vedtak. Se tabell side 4.

	Total
<i>Antall klager innkommet</i>	63
<i>Behandling i Oppreisningsutvalget</i>	
- hvorav vedtak omgjort	13
- hvorav vedtak opprettholdt og sendt Klientutvalget	50
<i>Behandling i Klientutvalget</i>	
- hvorav vedtak omgjort	34
- hvorav vedtak opprettholdt	16
- hvorav sak returnert Oppreisningsutvalget for nærmere saksutredning	2

6. Øvrige deltakende kommuner

Trondheim kommune inviterte, i brev av 21.03.2007, samtlige kommuner i Nord- og Sør-Trøndelag til å delta i Trondheim kommunes oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn. I løpet av 2008 knyttet Frosta, Hitra, Malvik, Rissa, Røros og Skaun seg til Trondheim kommunes oppreisningsordning. Deltakelsen innebar at Trondheim kommune påtok seg ansvaret for informasjon, råd, veiledning og behandling av søknadene. Den enkelte kommune forpliktet seg til å dekke utgifter til søknadsbehandling og for utbetaling av en eventuell oppreisning. Deltakelsen ble annonsert i form av en felles annonse i Adresseavisen og egne annonser i lokalaviser.

Sekretariatet mottok totalt 11 søknader fra de øvrige deltakerkommunene, hvorav 6 søknader fra Malvik kommune, 2 søknader fra Røros, 2 søknader fra Rissa og 1 søknad fra Hitra. Det er ikke mottatt søknader fra Skaun og Frosta.

Oppreisningsutvalget har fattet vedtak om å tilstå oppreisning i 9 saker og avvist 2 søknader. Totalt ble det tilkjent oppreisning med kr. 4.925.000.

7. Nærmere om tilretteleggelsen av arbeidet med oppreisningsordningen

7.1 Informasjon

Til kunngjøringen ble det utarbeidet en brosjyre med en presentasjon av Trondheim kommunes oppreisningsordning. Brosjyren ble distribuert til ulike instanser som kunne tenkes å ha kontakt med mulige søkere. På kunngjøringsdagen, 10.05.2007, ble ordningen annonsert i aviser over hele Norge. Det var på forhånd opprettet kontakt med Utenriksdepartementet og Sjømannskirken som videreformidlet informasjon til utenriksstasjoner og sjømannskirker. I tillegg har det vært annonsert på NRK tekst TV og TV2 tekst TV. Oppreisningsutvalget har også et eget nettsted på Trondheim kommunes internett og intranett, www.trondheim.kommune.no/oppreisningsordningen. På nettstedet presenteres oppreisningsordningen, oppreisningsutvalget og sekretariatet. Det er gitt informasjon om framgangsmåten for å fremme søknad og saksbehandling videre.

7.2 Lokaler

Oppreisningsutvalgets sekretariat har vært lokalisert i Bispegata 9B. Det er de samme lokalene som ble brukt av Granskningsutvalget. Lokalene har vært hensiktsmessige med tanke på å holde en diskret profil overfor søkere som har henvendt seg til kontoret, samtidig som man har vært fysisk adskilt fra den kommunale administrasjon.

Oppreisningsutvalget har avholdt sine møter i disse lokalene.

7.3 Forhold til publikum – veiledning og bistand til utforming av søknad

Etter at oppreisningsordningen ble kunngjort i media har det vært mange som har henvendt seg til sekretariatet for å få råd, veiledning og informasjon.

I løpet hele perioden har ca 150 personer henvendt seg til sekretariatet for å få bistand med utforming av søknaden. Sekretariatet har på forhånd avtalt tidspunkt med den enkelte og samtalen har blitt gjennomført i et egnet rom ved sekretariatets lokaler. Vanligvis har 2 personer fra sekretariatet deltatt på samtalen. Noen søkere har hatt med seg en fullmektig eller en annen fortlølig på disse møtene. For mange av søkerne har samtalen vært vanskelig, og sekretariatet har derfor satt av romslig tid til den enkelte, ofte 1 – 2 timer. Hver samtale har blitt nedtegnet som et referat og sendt til vedkommende søker for korrigeringer/tilføyelser. Referatet har til slutt blitt underskrevet av søker og lagt fram som dokumentasjon i saken.

Samtidig som at samtalesituasjonen har blitt godt tilrettelagt for søkerne, har det vært fokus på tiltak og rutiner for sekretariatsmedlemmenes sikkerhet. De få gangene sekretariatet har hatt mistanke om at kritiske situasjoner har kunnet oppstå, har tiltak blitt iverksatt.

Sekretariatet har innkalt til samtaler i de sakene der det har vært nødvendig for å få fram tilstrekkelig opplysninger for å kunne behandle søknaden på best mulig grunnlag. Der det ikke har vært mulig å gjennomføre samtalen på kontoret, har sekretariatet foretatt samtalen i søkers hjem eller innhentet opplysninger ved telefonsamtaler. Sekretariatet har dratt hjem til søker eller til den institusjon hvor søker befant seg i ca 10 saker. I ca 5 saker har egenerklæringen

blitt utformet per telefonsamtale. Sekretariatet har nedtegnet de opplysninger som kom fram og fått egenerklæringen godkjent av søker før den ble lagt fram som dokumentasjon i saken.

Det har vært ulike grunner til at søkerne har ønsket bistand fra sekretariatet. Sekretariatets inntrykk er at noen synes det av personlige grunner har vært vanskelig å utforme søknaden alene, noen har fortalt at de har mangelfulle lese- og skriveferdigheter, mens andre har syntes å trenge trygghet for å få søknaden utformet på riktig måte.

Sekretariatet har siden starten hatt stor pågang på telefon fra publikum om ordningen, og fra søkere med spørsmål til behandlingen av sine respektive saker. Enkelte av søkerne har uten forhåndsavtale besøkt sekretariatet flere ganger.

Sekretariatet har også fått henvendelser fra andre kommuner som enten har etablert, eller er i ferd med å etablere en tilsvarende ordning, og som har behov for informasjon og råd. Sekretariatsleder har også, etter initiativ fra KS Nord-Trøndelag, orientert om Trondheim kommunes oppreisningsordning på et felles møte for kommunene i Nord-Trøndelag.

7.4 Samarbeid med andre

Sekretariatet har vært avhengig av å innhente dokumentasjon fra Trondheim byarkiv for å kunne behandle søknadene. Dels har dette blitt gjort skriftlig, men også ved at sekretariatet ved oppmøte i Byarkivets lokaler har gjennomgått og hentet ut kopier av aktuelle dokumenter. I tillegg har det blitt innhentet dokumentasjon fra Interkommunalt arkiv Trøndelag, Statsarkivet i Trondheim, andre kommuners arkiv, Riksarkivet og/eller andre kilder.

7.5 Støttegrupper/interesseorganer for søkere

Det har vært 2 interesseorganer tilknyttet ordningen; Støttegruppen for tidligere elever ved Osloveien skole og ressursgruppa ved Kirkens bymisjon. Oppreisningsutvalget har hatt flere formelle møter med begge gruppene. Sekretariatet har også hatt en god del telefonisk kontakt med gruppene.

7.6 Tilbud til søkere

I forbindelse med utbetaling av oppreisning har søkere som har blitt tilkjent oppreisning fått tilbud om økonomisk rådgivning. Det er kun et fåtall personer som har ønsket å ta imot dette tilbudet. En del søkere har imidlertid tatt imot et slikt tilbud fra kommunens kontaktperson for tidligere barnevernsbarn.

De som har søkt oppreisning har i ulik grad bearbeidet vanskelige forhold i egen barndom. For å sikre rask tilgang på psykologtjeneste for søkere som har ønsket det, har det blitt inngått en ordning med 5 timer gratis psykologbistand for den enkelte søker. Sekretariatet har informert søkere om tilbudet og kommunens kontaktperson for tidligere barnevernsbarn har formidlet søkere for behandling. De tilbakemeldingene sekretariatet har fått fra søkere som har vært i samtaler med psykolog, har vært blandet. Noen har uttrykt at behandlingen har vært positiv, mens andre har formidlet at samtalene med psykolog ikke har hjulpet dem videre.

Sekretariatet har i flere saker veiledet søker til å ta kontakt med kommunens kontaktperson for videre bistand.

7.7 Arkiv- og kontorrutiner

Før oppreisningsordningen ble kunngjort ble det foretatt en rekke forberedelser og avklaringer knyttet til driften av kontoret, bl.a. med tanke på arkiv og datatekniske problemstillinger. Det ble etablert et sikkert datanettverk og fysisk sikring av sensitive opplysninger. Det ble videre utarbeidet rutiner og prosedyrer for behandling av søknadene. Hver søknad fikk ved mottakelse sitt eget saksnummer, og all korrespondanse og saksutredning ble registrert elektronisk i et lukket saksbehandlingssystem. Den enkelte søker har hatt tilgang på dokumenter innhentet i egen sak underveis i søknadsprosessen. Mange søkere har benyttet seg av muligheten til å motta kopi av sakens dokumenter, bl.a. for å søke om Rettsferdsvederlag fra Staten.

Arkivet i Oppreisningsutvalgets sekretariatet har bestått av både et manuelt papirarkiv og et elektronisk arkiv. Det manuelle papirarkivet er lagret i godkjente, låsbare arkivskap. Sekretariatet vil avslutningsvis skanne samtlige saksdokumenter, slik at det elektroniske arkivet blir komplett. Det elektroniske arkivet vil bli overlevert EDB sak og arkiv i Oslo. Saksarkivet vil bli overlevert Interkommunalt arkiv Trøndelag.

8. Om oppreisningsordningens opphør etter 2 år pr. 10.05.2009

Fristen for å fremme søknad om oppreisning ble satt til 2 år fra den dato ordningen ble kunngjort jf. vedtektens § 6. Oppreisningsordningen ble kunngjort 10.05.2007 og opphørte derved 10.05.2009. En påminnelse om fristen til å søke ble kunngjort i Adresseavisen i februar 2009. Det ble satt inn annonse på TV2 tekst TV i en uke fra 09.03.2009. Informasjon om fristen ble også lagt ut på nettstedet til oppreisningsordningen. Etter fristens utløp ble elektronisk søknadsskjema på nettsiden fjernet for publikum.

Selv om sekretariatet og Oppreisningsutvalget oppfattet at tidsfristen var absolutt, måtte man ta høyde for overskridelse knyttet til forsinket postgang og evt. feilforsendelser. Sekretariatet mottok 10 søknader etter fristen, i perioden fram til 13.05.2009. En søknad ble fremmet før fristen per telefon og kom inn skriftlig 18.05.2009. Sekretariatet fant det rimelig å godta alle søknadene som rettidig innkommet.

Sekretariatet har ikke mottatt skriftlige søknader etter søknadsfristens utløp. Ingen søknader ble dermed avvist som ikke rettidig innkommet. Sekretariatet har i løpet av sommeren 2009 registrert kun 4 telefoner fra publikum som har forhørt seg om søknadsfristen. Av disse var kun 1 aktuell som reell søker. Det er imidlertid ikke foretatt en vurdering av om de som har tatt kontakt ved telefonhenvendelse, faktisk ville ha vært omfattet av kommunens oppreisningsordning. De som tok kontakt med sekretariatet etter søknadsfristens utløp, ble veiledet nærmere om muligheten for å søke Statens rettsferdsvederlagsordning.

9. Driftsutgifter

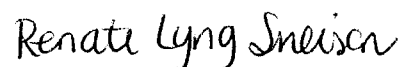
Oppreisningsutvalg og sekretariat	
2007	2.285.000
2008	2.889.000
2009	1.919.000
Total	7.093.000

Beløpet omfatter poster som lønn, meromkostninger for Klientutvalget, tilrettelegging av kontorlokaler, inventar og løpende kontorutgifter.

Trondheim, 25. januar 2010

Aage Rundberget
utvalgsleder
(sign.)

Renate Lyng Sneisen
sekretariatsleder
(sign.)